

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Förebyggande arbete kring destruktiva konflikter mellan barn i förskolan

Namn: Linnéa Bellstam och Daniel Andersson
Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp

Kurs: LÖXA2G

Nivå: Grundnivå

Termin/år: HT 2019

Kursansvarig institution: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Handledare: Thomas Jordan

Examinator: Anette Hellman

Nyckelord: Konflikt, konflikthantering, empati, demokrati, lärande

Abstract

En konflikt kan ses och behandlas på olika sätt beroende på pedagogernas kunskap om ämnet. Konflikter är något som sker dagligen i förskolans verksamhet och det är vårt uppdrag som pedagoger att kunna förbereda barnen med verktyg för att kunna hantera konfliktsituationer. Det är viktigt att barnen redan i tidig ålder får erfara konflikter för att få möjligheten att göra sin röst hörd och för att få fram sina egna tankar samt åsikter, det är även centralt för att utveckla barns sociala samt empatiska förmågor.

Vårt syfte med denna studie har varit att undersöka hur förskollärare arbetar med det förebyggande arbetet kring konflikter mellan barn i förskolan så att konflikten inte får en destruktiv utgång. Vidare ville vi även undersöka hur förskollärare anser att de kan nyttja konfliktsituationer för att skapa ett lärande för barnen, där deras sociala färdigheter ligger i fokus.

För att få fram vårt resultat intervjuade vi fem förskollärare från olika förskolor där vi lyfte nio frågor kring konflikter och konflikthantering. Vi valde att intervjua förskollärare då det i deras uppdrag ingår att vara en aktivt närvarande pedagog som kan stödja barnen i deras kommunikation och hjälpa dem att förebygga konflikter. Genom att intervjua fem olika förskollärare anser vi att detta kan bidra med den bästa möjliga information för att få svar på vårt syfte samt frågeställningar. Resultatet för vår studie visar att det mest centrala i det förebyggande arbetet kring konflikter är att utveckla barns empatiska samt sociala förmåga. Det som också framhävs som en central del är språkets betydelse för att motverka att konflikter får en destruktiv utgång. I diskussionen lyfter vi även pedagogernas tidigare utbildning kring konflikthantering för att jämföra om utbildningen har någon påverkan på hur förskollärarna hanterar olika konfliktsituationer i förskolan.

Förord

Vi vill börja med att tacka de förskollärare som velat vara med och delta i våra intervjuer, utan er hade det inte gått att genomföra vår studie. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Thomas Jordan som har stöttat och väglett oss genom hela kursens gång.

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning.....	1
1 Inledning	3
2 Syfte och frågeställningar.....	3
3 Tidigare forskning	4
3.1 Socialt samspel och kommunikation.....	4
4 Teoretiska utgångspunkter	7
4.1 Det sociokulturella perspektivet.....	7
4.2 Strategier och modeller	7
4.2.1 Richards Cohens konflikthanteringspyramid.....	7
4.2.2 Nonviolent Communication (NVC)	9
5 Centrala begrepp	9
5.1 Konflikt	9
5.2 Konflikthantering	9
5.3 Medling	10
5.4 Empati.....	10
6 Metod	11
6.1 Metodiska överväganden.....	11
6.2 Urval.....	11
6.3 Genomförande	12
6.4 Etik.....	13
6.5 Generaliserbarhet.....	13
6.6 Validitet.....	13
6.7 Reliabilitet.....	14
6.8 Pålitlighet	14
7 Resultatredovisning	14
7.1 Introduktion.....	14
7.2 Intervjufrågor: Förebyggande arbete.....	14
7.2.1 Hur anser du att ni i arbetslaget arbetar för att förebygga att konflikter blir destruktiva i barngruppen?.....	14
7.2.2 Hur anser du att det förebyggande arbetet ger resultat i praktiken?.....	15

7.3	Intervjufrågor: Konflikter som tillfällen till utveckling av sociala färdigheter	15
7.3.1	Ser du konflikter som ett lärandetillfälle?	15
7.3.2	Hur ser du på språkets betydelse i barns hantering av konflikter?	16
7.3.3	Vad tänker du är viktigt för barnen att lära sig när det gäller konflikter?	16
8	Analys	16
9	Diskussion	19
9.1	Metoddiskussion	19
9.2	Resultatdiskussion	19
9.3	Utbildning	21
9.4	Konflikter som lärandetillfälle	21
10	Slutord	21
11	Referenslista	23
12	Bilaga 1	25

1 Inledning

Konflikter är något som ständigt sker mellan barn i förskolans verksamhet och det är förskollärares uppgift att ge barnen verktyg till att kunna hantera konflikterna. Vi har i vår studie undersökt hur det förebyggande arbetet för konflikter i förskolan går till. Lpfö18 fastslår att förskollärare som är aktivt deltagande i verksamheten har möjligheten att finnas där som stöd i kommunikationen mellan barnen och på så sätt ha möjlighet att förebygga men även kunna hantera konkreta konfliktsituationer (Skolverket, 2018a, s.84). Genom att vara en aktivt deltagande förskollärare hjälper vi även barnen att utveckla deras kreativitet, nyfikenhet och självkänsla. Barnen ges då möjlighet till att utveckla sin förmåga att utforska, reflektera och kommunicera. Barnen får även möjlighet till att arbeta självständigt och tillsammans med andra barn (Skolverket 2018a, s. 6).

Begreppet konflikt har i många sammanhang en negativ laddning, då de många gånger kan komma att få en destruktiv utgång. Genom att förskollärarna aktivt arbetar kring det förebyggande arbetet, anser vi att konfliktsituationer kan skapa en lärande möjlighet för barnet utan att behöva få en destruktiv utgång. Barnen behöver förberedas men också lära sig att självständigt lösa konflikter, genom att vara en aktivt deltagande förskollärare hela dagen i alla situationer så skapar detta möjligheter för barnen att utveckla deras självständighet. Om förskollärare i förväg har strategier för hur de ska gå tillväga i en konfliktsituation så underlättar detta när det väl uppstår en konfliktsituation. Med rätt verktyg kan förskollärarna istället för att avbryta konflikten använda sig utav situationen för att skapa en kreativ lärandesituation för barnen.

Det vi ytterligare behandlar i denna studie är fem olika förskollärares syn på hur det förebyggandet konflikthanteringsarbetet fungerar i praktiken. Under arbete inom förskola har vi båda iakttagit att en del förskollärare endast vill att konflikten ska bli avklarad så att det återigen råder lugn och ro i barngruppen. Vilket skapat ett intresse för oss att undersöka konflikter samt konflikthantering mellan barn i förskola.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att undersöka hur förskollärare ser på arbetet med att förebygga konflikter mellan barn i förskolan så att de inte får en destruktiv utgång. Vi vill även ta reda på **hur** förskollärarna tar tillvara på konflikter som uppstår mellan barnen, ser förskollärarna konflikterna som något som måste stoppas eller se dem det som en möjlighet att skapa ett tillfälle för lärande.

Dessa frågeställningar kommer vi att undersöka under studiens gång:

- Vad anser förskollärare vara centralt i det förebyggande arbetet kring konflikthantering mellan barn i barngruppen?
- Anser pedagoger konflikter som tillfällen för utveckling av barnens sociala färdigheter, och om ja hur?

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi behandla vad tidigare forskning säger om det förebyggande arbetet kring konflikthantering mellan barn i förskolan. Det finns mycket forskning om konflikter i förskolan, men att hitta relevant forskning om konflikthantering i förskolan som stämde överens med våra frågeställningar har varit en utmaning, då det inte fanns så mycket forskning kring detta. Vi har främst sökt via Google Scholar och valt ut artiklar som hanterar olika former av konfliktsituationer utifrån våra centrala begrepp, konflikter, konflikthantering, empati, demokrati och lärande.

3.1 Socialt samspel och kommunikation

Anita Vestal & Nancy Aaron Jones (2004) är två forskare från USA som gjort en studie angående pedagogers kunskap kring konflikthantering beroende på deras dåvarande utbildning. Deras centrala forskningssyfte fokuserade på begrepp som kommunikation, konflikt och barns emotionella utveckling men också vad skillnaden blev för de pedagoger som tagit del av en konflikthanteringsutbildning jämfört med pedagogerna som inte tagit del av en sådan utbildning. Studiens datainsamling bestod av intervjuer med fem utbildade pedagoger som de sedan förde in i ett så kallat ”PIPS-test”. PIPS-test är ett formulär som mäter problemlösningarnas fördelar och även barnens sociala kompetens (Vestal & Aaron Jones, 2004).

Konflikter är nästan alltid något som sker naturligt genom att två parter inte kommer överens. Om konflikten behandlas på korrekt sätt så finns det möjlighet för utveckling samt förändring. Vestal & Aaron Jones (2004, s.131) lyfter i deras studie att konflikter kan ta upp emotionella aspekter vilket i sig kan utmana pedagogers kommunikationsförmåga för att hantera eventuella konfliktsituationer. Författarna hävdar även att det är viktigt att både pedagoger och barn har tillgång till olika strategier för att kunna hantera konfliktsituationer, så att de skapar möjlighet för alla parter att bli tillgodosedd med konfliktens resultat. Vidare hävdar Vestal & Arron Jones att förmågan att kunna hantera konflikter kan bero på barns sociala förmåga. Tidigare studier visar att om barnen deltar mer i sociala sammanhang så har de även enklare att hantera konflikter. Har barnen förmågan att kunna hantera konflikter så har det visat sig lättare för barnen att kunna anpassa sig i sociala sammanhang. Vestal & Arron Jones (2004) studie behandlar pedagoger som inte fått utbildning i konflikthantering och pedagoger som tagit del av en sådan utbildning. Studiens resultat visar att de pedagoger som fått utbildning men även delat med sig av den till barnen hade större förmåga att hantera konflikter med flera olika strategier, jämfört med de som inte tagit del av utbildningen. De hade det svårt att hantera konflikter med de barnen, eftersom varken barnen eller pedagogerna fått möjlighet till kreativa konflikthanteringsstrategier (Vestal & Aaron Jones, 2004: 137).

Johansson och Emilsson (2016) har utfört en studie som handlar om Sveriges ECEC alltså ”early childhood education and care” som man kan översätta till Sveriges förskoleverksamhet. Meningen med studien är främst att undersöka demokrati inom förskoleverksamheten i Sverige genom att i första hand studera konflikter och om konflikter kan bidra till kunskap om demokrati. Studien bearbetar begrepp som konflikt, motstånd, förskola, barn, lärare och demokrati, där det även innefattar tre stycken frågeställningar. För att samla in data så att de kan besvara frågeställningarna så har det använt sig av videoobservationer i fyra olika förskolor i Sverige. De som deltog i studien var 65 barn med åldrarna ett till tre och det var 15 pedagoger som deltog under videoobservationerna, vilket gav Johansson och Emilsson ett material på 44 timmar där det bestod av planerade samlingar men även fri lek (s. 19).

Johansson och Emilsson (2016) diskuterar i sin artikel hur viktigt det är att synliggöra konflikter i barns tidiga åldrar. Författarna refererar till Schultz (2015) som hävdar att barns tidiga erfarenheter av motstånd är nödvändigt för att kunna stå emot orättvisa, för att kunna hjälpa dem bli ansvarsfulla medborgare i dagens globala samhälle. Konflikter är något som sker dagligen i förskolan, men uppfattningen om hur en konfliktsituation kan ses beror på deltagare och värderingar (Johansson och Emilsson, s. 20). Vidare i artikeln visar Johansson och Emilsson (2015) hur olika former av kontrollerat lärande orsakar olika påföljder om hur barnen får möjlighet att påverka sina lärandesituationer i en konflikt. Om pedagogerna kontrollerade barnens kommunikation så visade det sig att barnen inte gavs möjligheten att påverka något alls. Detta skiljde sig när barnen själva fick inflytande i kommunikationen och pedagogen istället tog barnets perspektiv, då fick barnet vara med och påverka situationen och ett lärande tillfälle kunde skapas (s.20–21). Studiens resultat bekräftar att konflikter är ett viktigt problem för barn men även pedagoger för att kunna utveckla men också förstå vad både moral och sociala förmågor innebär. Konflikthantering kan visa hur man ska vara gentemot varandra, hur man visar empati och solidaritet men också hur man skall agera i sociala sammanhang (Johansson och Emilsson, 2016, s. 30).

Chen (2003) har utfört en studie kring barns agerande inom konflikter, där hon konstaterar att det inte är naturligt för barn att agera genom våld. Det har då visat sig att barn varken har förmågan att hantera eller lösa konflikten så brukar utgången sluta med våld för att lösa konflikten. Chen hävdar att detta förmodligen beror på att det inte får tillräckligt med stöd från pedagogerna. För att barn skall lära sig hantera och även lösa konflikter så krävs det att pedagoger är närvarande och stödjer barnen, för att det skall finnas en möjlighet för barnen att få en förståelse för hur man hanterar konflikter (Chen, 2003, s. 203). Hennes studie bygger främst på tre frågeställningar, där en intresserar oss särskilt mycket: ”*hur utvecklar barn kompetenta konfliktlösningsfärdigheter?*” Men även hennes val av begrepp väckte vårt intresse. Där hon valt begreppen ”*barn, konflikt, våld och social kompetens*”. Chen har valt att försöka svara på dessa frågor genom att bearbeta litteratur kring barns konflikthantering, där hon själv forskat en del genom att göra observationer kring barns konfliktsituationer (Chen, 2003, s.205).

Vidare hävdar forskaren att barns konflikter oftare kan få en mer positiv utgång om barnen är mer förstående för varann. De barn som är mer självupptagna har oftare svårare att hantera samt lösa konflikter, då konflikter tenderar att eskalera om en av parterna inte kan gå till mötes med den andra partens känslor. Är barnen mer samarbetsvilliga samt förstående så brukar konflikterna oftast utvecklas åt en mer positiv utgång.

Får även de barn som har det svårt i sociala sammanhang möjlighet att se andra barns konfliktsituationer och konflikthantering så kan detta leda till att de får en förståelse för hur man hanterar konflikter (Chen, 2003, s. 204). Även om det är självklart att pedagoger skall finnas där och vägleda barnen i konfliktsituationer så hävdar Chen att det ibland kan vara bra att uppmuntra barnen att försöka hantera konflikten själva.

Chen lyfter begreppet ”medling” i sin artikel där hon hävdar att medlingsstrategier fokuserar på att vägleda de involverade parterna i konflikten för att få en möjlighet att lösa konflikten. Vidare lyfter hon att pedagoger har uttryckt att deras grad av att ingripa i samband med barns konflikter beror på vad för typ av situation det är men också vilka barn som är delaktiga. Ibland kan det vara bra att ta ett steg tillbaka så att barnen får en chans att självständigt lösa konflikten. Konflikthantering är en viktig del för barn att erfar, enligt den dåvarande amerikanska läroplanen så skall man inte se konflikter som ett problem utan mer som en viktig erfarenhet (Chen, s. 205).

Resultat av studien visar sig vara att barns naturliga reaktion inte är att agera med våld, utan det är när barnen inte kan lösa konflikten själva som de kan komma att ta till våld. Ifall barn inte får stöd eller vägledning genom hantering av konflikter tenderar det att leda till våld. Vilket betyder att pedagogers delaktighet i barns konfliktsituationer är väldigt väsentlig (Chen, s. 207).

Gloeckler och Cassell (2012) lyfter inte hur de fått fram deras data, men vi tolkar det som att de utfört observationer av något slag. Då forskarna diskuterar hur barn och förskollärare förhållit sig i konfliktsituationer så antar vi att detta innebär att de observerat dessa situationer.

Artikeln huvudsakliga syfte är att undersöka hur pedagoger kan främja en miljö som underlättar barns sociala problemlösningar såsom konflikter, emotionella situationer samt aggressioner. Fokus ligger på hur barnens sociala förmåga utvecklas när pedagoger ingriper i konfliktsituationer *för* yngre barn jämfört att ingripa *med* barnen. Begrepp som forskarna lyft är ”yngre barn, problemlösning, självreglering, utmanande beteende samt lärarövningar” (s. 251).

Gloeckler och Cassell (2012) skriver i sin artikel att pedagoger som är närvarande och har respekt gentemot barn på ett verbalt och ickeverbalt sätt, kan skapa positiva miljöer för barnen att vistas i. Genom att finnas där som stöd för barnen samt skapa positiva miljöer så kan detta skapa ytterligare möjligheter för lärande. Dessa pedagoger kan även hjälpa barnen att samarbeta med varandra och skapa ömsesidiga relationer (s. 252). Forskarna lyfter två former av problemlösning när en social konflikt eller en fysisk aggression uppstår mellan barn i förskolan. Dessa former är problemlösning *för* yngre barn eller problemlösning *med* yngre barn. Gloeckler och Cassell (2012) menar att problemlösning *med* yngre barn visar en större skillnad i barns sociala utveckling och självregleringsresultat. Problemlösning *med* yngre barn innefattar att pedagogen aktivt ingriper i situationer där sociala utmaningar uppstår och hjälper barnet hantera konflikten med verbal stöttning (s. 253). Pedagoger som fått reflektera över hur de hanterar konflikter i barngruppen har insett att båda formerna av problemlösning har värde. Att lösa problemen *för* yngre barn har sina fördelar men också nackdelar, denna form innebär att pedagoger begränsar konfliktens längd och intensitet vilket kan vara till en fördel, men man begränsar även barnets lärande i att lösa konflikter på egen hand genom kommunikation som ur ett lärandeperspektiv är en nackdel (Gloeckler och Cassell, 2012, s. 254). Studiens slutsats klagör att det är till fördel för pedagoger att arbeta utefter båda formerna av problemlösning, alltså att lösa konflikter *för* men också *med* barnen. Dessa former kan skapa hälsosamma aspekter för den känslomässiga regleringen samt skapa värdefulla strategier i sociala sammanhang (Gloeckler och Cassell, 2012, s. 256).

Alyssa K. Ringgenberg (2016, s. 3) undersöker i sin aktionsforskning vikten av att undervisa i kommunikation och konfliktlösningsfärdigheter bland små barn i förskolan. Forskarens studie genomfördes i en montessoriförskola med barn i åldrarna 3–6 år, där hon observerade och spelade in barnen i den dagliga verksamheten. Ringgenberg (2016) spelade in observationer om konflikter som uppstod i den dagliga verksamheten samt en daglig självreflektion, detta gjorde hon sedan en sammanställning om (s. 3). Resultatet i studien visade sig när verksamheten utövade kommunikationsansatsen Nonviolent Communication (NVC). När NVC utövades kunde fler konflikter lösas av barnen själva och barnen lärde sig att uttrycka sina känslor men också att kunna sätta någon annans behov och tankar före sina egna (Ringgenberg, 2016, s. 3).

4 Teoretiska utgångspunkter

4.1 Det sociokulturella perspektivet

Vår studie tar sin utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet där Vygotskij är en av förgrundsgestalterna. Säljö (2014) skriver att det sociokulturella perspektivet har sitt ursprung i Vygotskijs arbeten kring utveckling, lärande och språk (s. 297). Enligt Vygotskij är människan under ständig utveckling och har möjlighet att beslagta nya kunskaper i olika situationer och sammanhang (Säljö, 2014, s. 305). Dysthe (2003) hävdar också att det sociokulturella perspektivets huvudsyfte för att uppnå ett lärande är att delta i sociala sammanhang. Där är den absolut viktigaste delen att hämta in omgivningens handlingar men också att själv delta och samspeja i de sociala situationerna (Dysthe, 2003, s. 50). Genom att kommunicera med andra människor kan vi uttrycka oss och skapa en större förståelse för vår omvärld och våra medmänniskor., Det sociokulturella perspektivet trycker på att kommunikationen mellan barn och pedagog kan utgöra en utvecklingszon där lärandet sker. I denna utvecklingszon kan kommunikation mellan barn och pedagog leda till att barnets inlärningsprocess blir snabbare och barnet lär av pedagogen. Denna inlärningsprocess skulle kunna vara en konfliktsituation på förskolan där pedagogen ingriper som medlare mellan barnen (Säljö, 2014, s. 301–306). En av de viktigaste punkterna inom Vygotskijs begrepp ”den närmaste utvecklingszonen” är de möjligheter som finns för utveckling. Där handlar det om vad egentligen individen klarar av själv samt när individen kan nå högre utvecklingsmöjlighet med stöd och hjälp av andra som kommit längre i utvecklingen (Dysthe, 2003, s. 51).

Vidare hävdar Dysthe (2003) att intresset för den sociala medieringen sett från ett individuellt perspektiv ökat inom forskningen. Ett dilemma för många lärare är att förstå relationen mellan barns gemensamma samt individuella kunskapsinhämtning, vilket i sig är otroligt viktigt för pedagoger att kunna hantera samt bearbeta för att skapa de bästa möjligheterna för barnen att ta in kunskap (Dysthe, 2003, s. 50).

4.2 Strategier och modeller

Konflikter är situationer som uppstår dagligen när olika individer och grupper interagerar med andra människor som har andra behov, perspektiv, mål eller intressen. För att en förskollärare ska kunna hantera konflikterna som uppstår på ett konstruktivt sätt behöver hen både teoretiska och praktiska kunskaper om vad konflikten grundar sig i, dess förlopp och olika alternativ till att förebygga och hantera så att den inte eskalerar (Skolverket, 2018b). För att kunna utveckla en förskollärares förmåga att hantera konflikter är det viktigt att kunna bedöma konflikternas karaktär. För att kunna göra en bedömning om en konflikts karaktär krävs det en teoretisk analysmodell som läraren väljer ut beroende på vad konflikten handlar om (Skolverket, 2018b).

Hakvoort (2010) hävdar att antalet konflikthanteringsprogram och analysmodeller ökade med stormsteg under den tiden hennes studie genomfördes. Det visades en större ökning av program men det fanns ändå inget tydligt eller systematiskt tillvägagångssätt för hur förskola och skola ska välja det mest lämpliga sättet att arbeta med konflikthantering i verksamheten (s. 19)

4.2.1 Richards Cohens konflikthanteringspyramid

En pedagogisk modell som används för att strukturera och jobba förebyggande med konflikthantering är Richard Cohens konfliktpyramid (Hakvoort, 2010, s. 161–165). I

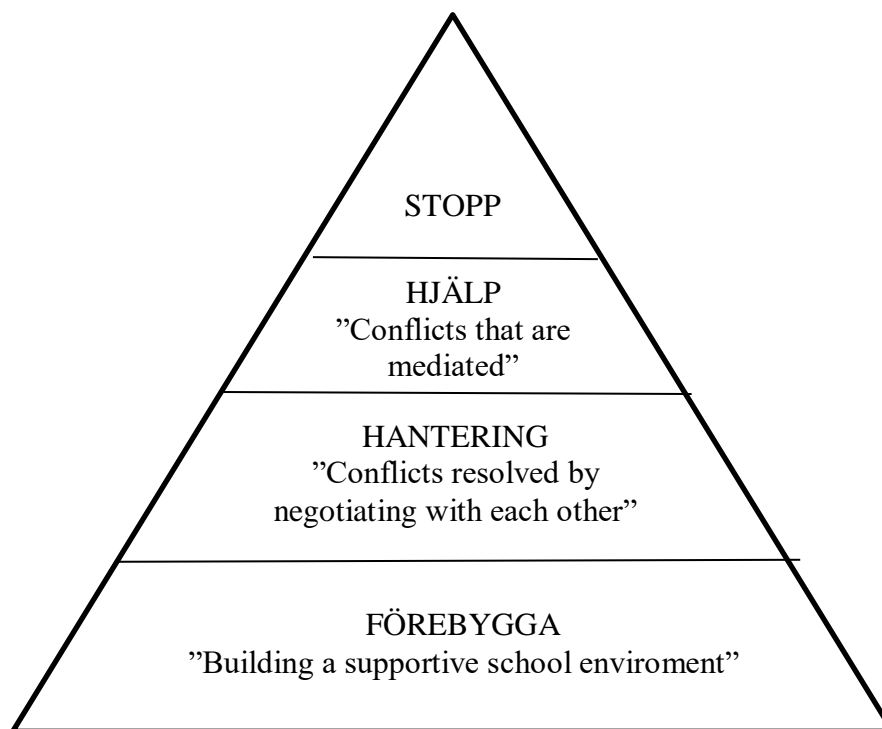
konflikthanteringspyramiden beskriver Cohen visuellt det ideala systemet för att kunna arbeta med konflikthantering på fyra olika nivåer.

Nivå ett handlar om att förebygga konfliktsituationer. Att förebygga en konflikt helt anser Hakvoort (2010) vara en omöjlig uppgift. Hon menar på att Cohens första nivå i pyramiden fokuserar på att skapa ett positivt och stödjande skolklimat som i sin tur kommer förebygga uppkomsten av våldsamma konfliktsituationer (s. 162). Det förebyggande arbetet enligt Hakvoort (2010) inkluderar aktiviteter som rumsdelning, en demokratisk skolstruktur och ett engagerat värdegrundsarbete som aktivt behöver pågå i verksamheten (s. 162).

Nivå två handlar om att kunna hantera konflikter. Hakvoort (2010) menar på att konflikter som ligger kvar och inte hanteras sällan försvinner av sig själva utan eskalerar troligtvis under ett senare tillfälle. Konflikter som eskalerar leder ofta till mer destruktiva resultat som inte gynnar barnets utveckling och lärande (s. 162–163).

Nivå tre handlar om att hjälpa till, alla konflikter kan inte hanteras genom parterna själva utan ibland behövs det en tredje part som medlar mellan dem. En medlare hjälper till parterna som är i en konflikt att starta om och kommunicera med varandra (Hakvoort, 2010, s. 163–164).

När nivå fyra är nådd är det dags att stoppa det oönskade beteende som uppstått i konflikten. Nivå fyra handlar om att stoppa beteenden som gått överstyr genom att gå tillbaka och följa regelboken. Att ha en konflikt är inte förbjudet, däremot kan parterna ha ett rätt eller fel beteende gentemot varandra som behöver stoppas (Hakvoort, 2010, s. 164–165).

Figur 1. Cohens konfliktpyramid (efter Hakvoort, 2010)

4.2.2 *Nonviolent Communication (NVC)*

Förskollärare ställs varje dag inför nya utmanande situationer där konflikter är ett faktum i verksamheten och inget som går att undvika eller blunda för. Göthlin och Widstrand (2015) nämner att förskolläraren varje dag ställs inför olika val om vilka konflikter som är viktiga att uppmärksamma och kan hanteras, samt vilka konflikter som kan bort prioriteras och ignoreras. En professionell pedagog måste i dessa konfliktsituationer kunna agera på ett konstruktivt sätt, genom att analysera och förstå konflikterna som uppstår i barngruppen. Som hjälpmedel till detta är NVC en handledningsstrategi för att kunna analysera och ge stöd i olika konfliktsituationer (s. 132).

Konflikter kan ske mellan och inom olika människor, grupper och organisationer. Göthlin och Widstrand (2015) argumenterar i deras kapitel ur antologin *Konflikthantering i professionellt ledarskap* (2015) för två olika sätt att se på konflikter. Ett synsätt de lyfter är att se en konflikt som något onormalt, med detta menar författarna att konflikter kan ses som något att *”undvika och helst sopa under mattan”* (s. 132). Detta synsätt leder ofta till större konflikter som kan komma att få en destruktiv utgång. NVC är en kommunikationssats där konflikter ses som normala. Med ordet normal syftar Göthlin och Widstrand (2015) på att människor är olika och har olika tankesätt och åsikter, därav blir det naturligt att konflikter uppstår. Genom att se konflikter utifrån NVC så kan konflikter hanteras, genom att skapa en förståelse för parterna emellan och att skapa en utvecklande samt lärorik erfarenhet (s. 132).

NVC är en kommunikationssats som ger vägledning i en konfliktsituation. Marshall B. Rosenberg, som är grundare till modellen hävdar att de flesta människor har ett *”språkproblem”* när det uppstår en konfliktsituation. Med *”språkproblem”* menar grundaren att vi människor uppfostrats i ett samhälle där vi använder ett analyserande och värderande språk där vi oftast inte talar om våra egna behov och lyfter det vi egentligen vill. NVC utvecklades i hopp om att återta det språket som saknas i konfliktsituationer (Göthlin & Widstrand, 2015, s. 134).

5 Centrala begrepp

Nedan följer de begrepp som vi haft som utgångspunkt under studiens gång.

5.1 Konflikt

Det finns olika definitioner av begreppet konflikt. Hakvoort (2015) skriver att begreppet tolkas i Websters lexikon som en strid eller kamp, att det sker en fysisk reaktion mellan två parter. Den andra definition av begreppet konflikt kommer ifrån Svenska Akademiens ordbok som beskriver begreppet som en motsättning i ett förhållande. Att konflikter snarare handlar om en strid mellan någons tankar och idéer än något fysiskt (s. 32). Konflikter som är kopplade till undervisningssammanhang refererar Hakvoort (2015) till forskaren Thomas Jordans definition av begreppet, att en konflikt uppstår när en eller två parter inte får sitt tankesätt tillgodosett och uppfattar sina önskemål blockerade av den andre parten (s.32).

5.2 Konflikthantering

Konflikthantering är ett begrepp bestående av två ord, konflikt och hantering. Hakvoort (2015) menar på att det är viktigt att förstå skillnaden på orden hantering och lösning, alla konflikter går att hantera med inte alltid att lösa (s. 35). Beroende på vilken inställning vi har till begreppet konflikthantering, antingen dåligt och destruktivt eller konstruktivt och fruktbart så ser hanteringen annorlunda ut (Hakvoort, 2015, s. 35).

Enligt Hakvoort (2015) så har efterfrågan på kunskap om konflikthantering ökat stort under det senaste decenniet, detta i grund för den ökade mängden synliga konflikter (s. 21). Det efterfrågade kravet har även gett förskollärare en bättre grund att kunna arbeta aktivt med konflikthantering. Det finns nu tydligare riktlinjer i olika styrdokument om hur arbetet skall genomföras samt en bredare forskning kring konflikthantering vilket i sig ger en klarare och stabilare grund för förskollärare att stå på i sin yrkesutövning (Hakvoort, 2015, s. 22).

5.3 Medling

Medling är en modell som kan användas som redskap när en konflikt uppstår mellan två eller flera parter (Kostiainen, 2015, s. 183). Det finns olika former av medling i förskola- och skola, men vi har valt att fokusera på *medling* som helhetsbegrepp. Att använda medling som modell är en demokratisk och humanistisk modell som innebär att barnen i första hand löser konflikter själva eller tillsammans med en neutral medlare eller lärare (Kostiainen, 2015, s. 186). Kostiainen (2015) tar upp fyra faser att genomgå i ett medlingssamtal för att båda parterna ska förstå sig själva och de andra som är med i konflikten.

Fas 1: Alla parter redogör deras version av vad som hände

Fas 2: Hur kändes det för alla inblandade?

Fas 3: Hur vill varje part lösa konflikten eller vad dem tycker ska hända nu?

Fas 4: Utifrån alla parters perspektiv, vad är möjligt att göra?

5.4 Empati

Kinge (2014) lyfter empati som en känsla där vi människor tillkallar vår forskarförmåga, vår tolerans men också vår förmåga till engagemang. Alltså att ha förmågan att kunna lyssna och ge den andra parten uppmärksamhet för att kunna lära känna deras känsla men också vem de är, genom detta kan man få en större förståelse för hur den andra känner. Kinge (2014) lyfter även vikten att av empati är en ”inkänsla”, vilket innefattar att man inte skall blanda in sina egna känslor i kommunikationen. Meningen är att den andre parten skall få chansen att få en djupare förståelse för sig själv och deras egen känsla (Kinge, 2014, s. 43–44). Empati är en känsla som vi anser vara viktig i en konfliktsituation, det krävs att man lyssnar och visar varandra respekt för att få möjligheten till att reda ut en konflikt. Kinge (2014) lyfter att barn ofta har förmågan att kunna känna empati men oftast så tar barnens starka känslor över denna förmågan och de tänker endast på sina egna känslor (Kinge, 2014, s. 45). Det kan då krävas att en pedagog finns närvarande för att tygla barnens känslor och vägleda dem i rätt riktning.

6 Metod

6.1 Metodiska överväganden

I vår studie har vi valt att arbeta utefter en kvalitativ ansats där vi samlat in vår data genom att intervjua förskollärare. Vi valde att arbeta med en kvalitativ ansats då detta ger oss den bästa möjligheten för att samla in den information som vi behöver. Vi har genomfört intervjuer med fem förskolelärare från olika verksamheter i två kommuner. Att intervjua förskollärare från två olika kommuner är ett medvetet val vi gjort för att få en bredare blick om det förebyggande arbetet kring destruktiva konflikter mellan barnen. Intervjuerna som vi utfört innehåller nio frågor angående konflikter samt hantering utav destruktiva konflikter mellan barn i förskolan (se bilaga 1). Eftersom det är kvalitativa intervjuer vi arbetat med så fanns det även möjlighet att ställa vidare frågor som man kom på där och då, för att få ytterligare fördjupning (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s. 38).

Vi har valt att endast intervjua förskollärare då det i deras yrkesprofession ingår att ha kunskap kring konflikter samt konflikthantering. I Lpfö 18 står det att arbetslaget skall sträva efter att *”stimulera barns samspel samt hjälpa och stödja dem att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra”* (Skolverket, 2018a, s.8). Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström (2013) lyfter att i en kvalitativ ansats så handlar det främst om att lägga fokus på att förstå samt skapa betydelse i människors personliga erfarenheter. Det blir då även viktigt att som forskare överväga särskilda kulturer och dess innebörd, de resultat man får utav sin uppfattning kan påverka ens undersökning. (Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström, 2013, s.53).

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) hävdar att i kvalitativa intervjuer så finns det möjlighet att anpassa de förbestämda frågorna och vilken ordning man vill ställa dem utefter intervjuens gång. Jämfört med ett helt bestämt frågeformulär där man inte kan vidare utveckla sina frågor eller ändra sig i efterhand. Genom att man själv styr en öppen intervju så kan man då få svar på de frågor man behöver information om. Som vi nämnt ovan så kan man under en kvalitativ intervju ställa vidare frågor eller ta upp andra relevanta ämnen som man kommer på under intervjuens gång. Tack vare att vi arbetar utefter kvalitativa intervjuer så kan vi då komplettera samt fördjupa oss med mer frågor under intervjuens gång (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015, s.38).

6.2 Urval

Vi har valt att intervjua förskollärare eftersom det i deras yrkesprofession ingår att ha kunskap kring konflikter samt konflikthantering. Förskollärarna som vi intervjuade har vi en tidigare arbetsrelation med, vilket vi kände kunde underlätta för mer lättsamma intervjuer och ärligare svar. Som vi nämnt tidigare har vi nu intervjuat fem stycken förskollärare från fem olika förskolor, där vi hade i åtanke att examensår samt yrkeserfarenhet kan påverka intervjuernas resultat. Respondenterna som deltog hade ett spann på ungefär 1–20 år inom yrket som förskollärare och samtliga arbetar i kommunala förskolor. Alla som deltog i intervjuerna var kvinnor med ett åldersspann på 26–54 år. Att ålder inom yrket skiljer sig så var ett medvetet val då vi ville ha flera olika åldersgruppers inblickar samt resultat under intervjuerna. Detta för att få möjligheten att få en bredare inblick kring begreppen konflikt och konflikthantering.

Kodbeteckning	Ålder	Tid i yrket	Förskola
Förskollärare A	26 år	1 år	1
Förskollärare B	30 år	7 år	2
Förskollärare C	36 år	12 år	3
Förskollärare D	48 år	9 år	4
Förskollärare E	52 år	15 år	5

6.3 Genomförande

Vi började med att utgå utifrån våra genomarbetade frågeställningar, där fokus då hamnade på hur pedagoger använder konflikter som ett lärandetillfälle för att utveckla barns sociala färdigheter. Men också vad just förskollärare anser vara det centrala i det förebyggande arbetet kring konflikthantering. Eftersom vi ville ta reda på just vad förskollärare anser så bedömde vi att det mest passande metodvalet var intervjuer, för att förskollärarna själva kan ge sina tankar och åsikter. Där de på eget bevåg kan framföra hur de arbetar i deras arbetslag kring det förebyggande konflikthanteringsarbetet.

Vi bestämde att fem förskollärare skulle räcka för att vi skulle få det vi behövde för vår datainsamling. Vi valde att båda inte ska delta under samma intervju, då vi inte ville få någon form av maktövertag över den som blev intervjuad (Trost, 2010, s. 67). Nu när intervjuerna är färdiga och transkriberade så anser vi att vi fått den data vi behöver för att kunna bearbeta våra frågeställningar. Där vi började med att söka likheter samt skillnader i våra respondenters svar för att sedan analysera detta.

Under intervjuerna fick vi väldigt konkreta och bra svar på våra intervjufrågor. Genom att vi förberett en intervjuguide för oss själva så underlättade detta för att vi skulle kunna föra intervjuerna på ett smidigt sätt, då vi var pålästa på det vi ville fråga men också ursprungligen vilken ordningen vi ville ställa frågorna. Även om ordningen ibland ändrades beroende på intervjuens gång så är det bra att vara förberedd (Trost, 2010, s. 71). Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) lyfter att ett visat samt uttryckande intresse är viktigt att ha i åtanke under intervjuer för att respondenten skall känna sig hörd. När vi avslutade samtliga intervjuer så förklarade vi vad som kommer hända med intervjuerna, då säkerställer vi att respondenterna kommer vara anonyma när vi använder dem i vår studie (s. 45)

När det var tid för oss att börja samla in tidigare forskning samt litteratur så använde vi oss främst av databasen "google scholar" där vi huvudsakligen sökte tidigare forskning och studier kring konflikthantering i förskolan. Sökord som vi främst använde var då "conflict prevention", "preschool" och "conflict resolution". Det fanns inte så värst mycket som var likt

vår studie men detta gav oss då en ypperlig chans att forska i detta. De artiklar som vi använt oss av var mer eller mindre de enda vi hittade som var relevanta för oss, det var främst internationella texter så en översättning till svenska behövde göras.

6.4 Etik

För att få en så bra kvalitativ studie som möjligt så har vi under hela studiens gång haft de etiska aspekterna i åtanke. Vi har under hela studien granskat vårt arbete kritisk för att kunna se, förstå och lyssna på forskollärarnas perspektiv utan att dra in våra egna tankar och åsikter (Vetenskapsrådet, 2017, s. 8).

Svensson och Ahrne (2015) skriver om principen till ett informerat samtycke, med detta menar forskarna att personerna som ska intervjuas måste bli informerade om vad studien handlar om och utifrån den information de fått själva bestämma om de vill vara med och medverka i vår studie (s. 29). Vad vår studie handlar om har respondenterna fått förklarat till sig via mail, de fick även intervjufrågorna skickade till sig på förhand för att själva kunna läsa igenom och bestämma om denna studie var något dem ville vara delaktiga i eller inte. Väl på plats innan vi intervjuade så frågade vi om det var okej ifall vi fick spela in och vi framhävde även att vi inte kommer att ta med något som de inte vill. Vi har också i vår studie använt fiktiva namn på pedagogerna som valt att delta för att bevara anonymiteten. Uppgifter som ska användas i forskningssyfte måste bevaras och aidentifieras så att utomstående som läser studien inte ska kunna förstå vilken plats och vem intervjuerna i studien handlar om (Svensson & Ahrne, 2015, s. 29).

6.5 Generaliserbarhet

Generaliserbarheten i en kvalitativ forskning lyfter Ahrne & Svensson (2015) ofta som en bristande del. Detta på grund av att det inte finns ”*på förhand uppställda tekniker för att genom statistisk inferens generalisera från stickprovet till populationen och därigenom bedöma sannolikheten för att generalisering i fråga är riktig*” (26–27). I en kvalitativ forskning så gör man därför inga sannolikhetskalkyler, man får istället som forskare väldigt försiktigt granska de resultat man fått fram. För att sedan kunna föra över detta till andra verksamheter samt miljöer (Ahrne & Svensson, 2015, s.27).

6.6 Validitet

Kjær Mogens (1995) hävdar att vid en kvalitativ metod så gäller det att fokusera på tillförlitligheten för att då kunna ha möjligheten att kunna lyfta kvaliteten på studien. Genom en kvalitativ intervju finns det möjlighet samt utrymme för att kunna ställa vidare frågor angående ämnet till personen i fråga och på så sätt få en djupare förståelse samt större möjlighet att få fram det man önskar (Kjær Mogens, 1995, s. 64). Det gäller dock att ta i beaktande att det som sägs i en intervju inte alltid stämmer överens med vad som faktiskt händer i praktiken. Vi som forskare kommer ha detta i åtanke under studiens gång, då vi arbetar med intervjuer så får vi endast respondenterna utlåtande men vi vet egentligen inte hur de arbetar i praktiken.

6.7 Reliabilitet

Giltighet framhäver Kjær Mogens (1995) i sin text, att under kvalitativa intervjuer så kan det förekomma en hel del kvalitetsproblem detta på grund av tillfälliga störningar som man inte kan styra eller direkt förutse inför en intervju men även under en intervju. Vilket i sig kan störa datainsamlingen och göra den otillförlitlig, men en kvalitativ intervju kan även bli otillförlitlig eftersom man kan misstolka datainsamlingen och på så sätt förminska tillit till en korrekt tolkning av den insamlade materialet (s.63). För att behålla vår studies tillförlitlighet så har vi gjort vårt yttersta för att framhäva all relevant data samt motivera varför det framhävs.

6.8 Pålitlighet

Bryman (2018) lyfter två intressanta begrepp ”styrka och konfirmera”, med detta menar han att det krävs av forskaren att försöka garantera att hen har försökt med all sin makt att agera i gott förtroende. Som forskare gäller det att framhäva att inga personliga åsikter eller tankar påverkar forskningsresultatet av en studie. Det är även viktigt att man som forskare får med alla stadier av en forskningsprocess. Så som frågeställningar, anteckningar och beslut hur analysen går till. Sedan kan man ta hjälp av t.ex. kollegor så de kan granska ens resultat samt forskningsprocessen (Bryman, 2018, s. 467–470). Efter vi genomfört intervjuerna transkriberade vi varandras arbeten, detta för att motarbeta att vi framhäver personliga åsikter eller tankar som påverkar forskningsresultatet. Vi har diskuterat frågeställningar, anteckningar och beslut om hur arbetet ska genomföras med varandra men även tillsammans med vår handledare

7 Resultatredovisning

7.1 Introduktion

I detta avsnitt har vi valt att redovisa en sammanställning av förskolläraernas svar från intervjuerna som vi genomfört, detta för att som läsare få en god bild på likheter samt skillnader i de svar vi fått. Men även att vi sett denna formen av resultatredovisning i tidigare studentuppsatser och vi anser att det ger oss en strukturerat upplägg för både oss som skribenter och som läsare.

Dessa svar ansåg vi vara mest relevanta för att få svar på vår problemformulering och studiens syfte. Vi har valt att endast redovisa svaren här och senare analysera svaren vidare kopplat till litteratur och den sociokulturella teorin i analysen. Vi kommer även att diskutera frågorna vidare i diskussionsavsnittet för att reflektera över vilka didaktiska utmaningar och konsekvenser sammanfattningarna av svaren förskollärarna gett kommer att ha för barns framtida lärande i verksamheten. Vi har valt att benämna respondenterna med bokstäver A-E, för att bibehålla respondenternas anonymitet.

7.2 Intervjufrågor: Förebyggande arbete

7.2.1 Hur anser du att ni i arbetslaget arbetar för att förebygga att konflikter blir destruktiva i barngruppen?

Vi pratar mycket om hur vi är mot varandra på avdelningen. Vad som är okej och vad som inte är okej och hur man är en bra kompis. Vi har även mycket litteratur som belyser hur vi är mot varandra. Vi har även jobbat med temaarbeten kring ämnet empati. – A.

Även om förskollärarna inte arbetade på ett specifikt sätt med begreppet empati eller hur man är en bra kompis så finns ämnet empati alltid aktuellt i de vardagliga situationerna på förskolan. Det förskollärarna gemensamt ansåg vara viktigt att belysa och förtydliggöra är hur man bemöter och behandlar barn liksom vuxna i olika situationer och att utgå från den gyllene regeln "Man behandlar andra som man själv vill bli behandlad". Pedagog A tyckte även det var viktigt att prata med barnen om hur man kan hantera känslorna man känner, att det faktiskt är okej att vara arg och ledsen men att man inte får göra någon annan illa. För att belysa detta för barnen tyckte de flesta förskollärarna att barnlitteratur var ett bra sätt att lyfta ämnen som känslor och empati för barnen.

7.2.2 Hur anser du att det förebyggande arbetet ger resultat i praktiken?

Jag tycker absolut att det påverkar, då man i situationen där och då kan relatera till känslor. Eller att vi hela tiden är mer förberedda på vad som ska hända, att vi pedagoger ligger steget före i situationer som uppstår. Att ha kunskapen om att vägleda barnen i att prata med varandra. – E.

Pedagog, E, anser att det förebyggande arbetet ger en grundtrygghet för pedagogerna och att denna trygghet även speglar av sig på barnen när en konfliktsituation uppstår. Något som specifikt nämns i intervjuerna med förskollärarna är kunskapen om att kunna vägleda barn i att själva kunna prata med varandra är det viktigaste, att kunna ta barnets perspektiv och agera som medlare mellan dem. Förskollärare E lyfte betydelsen av att ha förkunskap om hur man skall agera som medlare i hantering av konflikter. Där E även påpekade att det är bra att vara så förberedd som möjligt för just hur man som förskollärare vill förhålla sig i barns konflikter.

Även fast de flesta förskollärarna ansåg att de hade en "fördel" eftersom de arbetat med att förebygga konflikter så går det inte att förutse eller planera inför specifika konflikter. Detta kan vara en utmaning för förskollärarna, men samtliga lyfte att det förebyggande arbetet gav resultat och en viss förberedning inför olika konfliktsituationer.

7.3 Intervjufrågor: Konflikter som tillfällen till utveckling av sociala färdigheter

7.3.1 Ser du konflikter som ett lärandetillfälle?

Ja det beror på vad det är för konflikt, barn som är i konflikt är också i "affekt". Då är man inte särskilt mottagande för lärande/undervisning. Men sitter man och t.ex. leker med duplo och någon tar en kloss, då blir det en mer "lättare" konflikt, där det inte är så aggressivt. – C.

När vi lyfte frågan om de såg konflikter som ett tillfälle för lärande så var det inget tvivel om att det fanns möjlighet för lärande. Men det beror på vad det är för typ av konflikt, vissa konflikter behöver man stoppa direkt som t.ex. om barnen börjar använda våld eller blir väldigt arga. Som C lyfte att barnen kan vara i affekt vilket betyder att det kan vara svårt att just där och då vara mottaglig för lärande eller samtal överhuvudtaget. Är det en mer stillsam lek eller om någon tar en leksak så kan man oftast resonera och samtala tillsammans med barnen. Respondent C lyfte vikten av att inta barnens perspektiv, att kunna gå ner på barnens nivå och samtalar med dem. Men också att använda sig av kroppsspråk eller eventuellt ta hjälp av bilder för att tydliggöra för barnen.

D ansåg att man skall ge barnen en chans att själva lösa konflikten, men att man självklart skall finnas nära så att man kan lyssna på konflikten för att se om barnen behöver stöd. Är det en mer handgriplig eller fysisk konflikt så behöver man självklart agera direkt. Men genom att låta barnen själva försöka lösa konflikten så blir det ett lärande i sig.

7.3.2 Hur ser du på språkets betydelse i barns hantering av konflikter?

Språket är en viktig del. Jag tror att många konflikter mellan barnen handlar om att de inte riktigt kan sätta ord på sina känslor. Det blir ju missförstånd mellan dem om den ena inte förstår vad den andra menar exempelvis – B.

Att språket har en central betydelse är något som samtliga förskollärare ansett i våra intervjuer, då det ofta kan handla om att barnen inte vet hur man skall kommunicera med andra, vilket i sig kan skapa konflikter. Som B lyfte i intervjun kan det bero på att om barnen saknar förmåga att sätta ord på sina känslor så kan det skapa missförstånd mellan dem. Vidare lyfter hon att det blir viktigt att hjälpa barnen sätta ord på sina känslor, att både prata med dem enskilt men också lyfta det i helgrupp. Respondenterna var ense om att det är viktigt att som pedagog finnas där som stöd och hjälpa dem i kommunikationen för att hantera konflikterna som uppstår. Då finns det även möjlighet för barnen att få en förståelse för att man kan hantera en konflikt genom att prata, utan att använda ”våld” eller fula ord.

Något som två av de fem pedagoger lyfte var att det också var ett sätt att utmana barnen så att de själva kan hantera konflikter i framtiden. Genom att man tidigt visar och stödjer barnen i hur man skall använda språket så kan det förebygga destruktiva konflikter.

7.3.3 Vad tänker du är viktigt för barnen att lära sig när det gäller konflikter?

Våra 3 åringar vill vi att de ska kunna uttrycka vad de vill och inte vill. Men även empati och solidaritet (känna med någon annan) vill vi att de ska få med sig. Visa respekt och hänsyn. – D.

När vi ställde frågan om vad som är viktiga saker för barn att lära sig kring konflikter så gav respondenterna olika synpunkter på just ”viktiga”.

D, A och B gav liknande svar där de lyfte att det är som allra viktigast är att barnen skall få uttrycka det de vill men att det också är okej att visa känslor, men man får inte skada någon. Även att man ibland kan behöva lugna ner sig innan man kan hantera en konflikt innan man skall prata om vad som hänt. Ds val av begrepp ”*empati och solidaritet*” blir intresseväckande där hon hänvisade främst till att man skall känna med någon annan. Men det är även viktigt att lära sig att visa respekt och hänsyn till varandra när det kommer till konflikthantering. C lyfte även att det är viktigt att lära sig visa sympati/empati, att man t.ex. förstår att det jag gjorde nu kan också någon göra gentemot mig. Då respondenterna A, B och D arbetat med en del utmanande barngrupper så lyfte samtliga att det ofta kan ske att konflikter får en fysisk utgångspunkt. Detta beror förmodligen på att barnen saknar kunskap för att kunna sätta ord på sina känslor och eventuellt saknar de även en djupare förståelse för andra barns åsikter och känslor.

E och D var de respondenter som lyfte vikten av att utmana barnen i att självständigt kunna hantera konflikter, men att de ofta i tidig ålder kan behöva stöd och vägledning i hur man går tillväga, vilket då kräver att man som pedagog har erfarenhet och även bearbetat en mängd olika konflikter.

8 Analys

Utifrån vårt studieresultat så visade det sig att respondenten med konflikthanteringsutbildning ansåg att utbildningen hade påverkan. De fyra andra var eniga kring att erfarenhet i längden väger mer än någon form av utbildning inom konflikthantering. Av de förskollärare som vi intervjuade så skiljde yrkeserfarenheten på 1–20 år. Detta gav oss resultat att den förskollärare som nyligen tagit examen fått genomgå en grundkurs inom konflikthantering,

medan de andra som har en längre yrkeserfarenhet samt utbildade sig tidigare inte har genomgått någon grundkurs om konflikthantering. En av respondenterna har dock genomfört en fristående konflikthanteringskurs. Detta gav oss olika resultat i respondenternas synsätt där de respondenter som genomfört utbildning diskuterade vikten av att genomgå en utbildning, medan de andra som inte genomgått konstaterade att erfarenhet väger mer än utbildning. Vestal & Aaron Jones (2004) lyfter i sin studie att det blir en skillnad för de pedagoger som tagit del av en utbildning jämfört med de som inte genomfört någon utbildning inom konflikthantering. Forskarna lyfter att det är viktigt att barn och vuxna har tillgång till olika konflikthanteringsstrategier för att kunna hantera konflikter så de inte får ett destruktivt resultat. Av de fem förskollärare som vi intervjuade så var det en av dem som genomfört en utbildning inom konflikthantering, hon uttryckte att utbildningen resulterat i en ökad trygghet när en konflikt i barngruppen uppstår. Vestal & Aaron Jones (2004, s. 137) argumenterar för att pedagoger med utbildning har möjlighet till att använda sig av flera kreativa konflikthanteringsstrategier jämfört med de som inte genomfört någon utbildning. Förskolläraren med utbildning i konflikthantering ansåg att hon hade mer underlag för att kunna känna sig trygg i olika konfliktsituationer, detta är inte något som framgick i vår intervju då hon liksom de andra respondenterna använde sig av liknande strategier. Det förebyggande arbetet kring konflikthantering ansåg respondenterna ge dem ett förberedande verktyg för att hantera konflikter som uppstår. Med det förebyggande konflikthanteringsarbetet menar respondenterna på att de arbetar utefter individens samt hela barngruppens behov. Bland annat arbetar dem med att förbereda teman kring hur man är en bra kompis men också att ständigt arbeta med detta i förskoleverksamhetens vardag. Något som respondenterna påpekade i intervjuerna var att det aldrig med säkerhet går att använda sig av alla förebyggande strategier i barngruppen. Pedagogerna måste prova olika strategier som kan fungerar i deras aktuella barngrupp men också välja strategi utefter vad det är för konflikt som uppstått samt vilka barn som är involverade.

Samtliga respondenter ansåg att språkets betydelse var centralt för att kunna hantera att en konfliktsituation inte ska bli destruktiv och att konflikterna i barngruppen just uppstår för att språket saknas och att barnen inte kan göra sig förstådda. När det kommer till de yngre barnen som saknar det verbala språket så handlar det mycket om att arbeta med kroppsspråk, men självklart kombinera detta med det verbala språket så barnen får möjlighet att ta del av det verbala språket men också utveckla det. Detta kan man även tillägga för de barn som eventuellt har ett annat modersmål än svenska och de barn som är i behov av särskilt stöd. När man arbetar med yngre barn, barn med annat modersmål och barn med behov av särskilt stöd så gäller det verkligen att som pedagog finnas där som stöd i konfliktsituationer med barnen. Detta för att barnen ska få hjälp att sätta ord på sina känslor och visa hur man kan kommunicera på olika sätt. Samtliga av våra respondenter har även lyft att pedagogers aktiva närvaro är det mest väsentliga i barns utveckling av konflikthantering och för att motarbeta att konflikter blir destruktiva.

Ett av våra främsta syften med vår studie var att ta reda på vad förskollärare anser vara mest centralt i det förebyggande arbetet kring konflikthantering i barngruppen. Där fick vi resultatet att de förskollärarna som vi intervjuade ville utveckla barns empatiska förmåga men också utveckla barns förmåga att sätta ord på sina känslor för att motverka destruktiva konflikter. Detta gör respondenterna främst genom att planera temaarbeten som behandlar begreppen empati och solidaritet samt begreppens betydelse, t.ex. om hur man är en bra kompis. Förskollärarna som deltog i intervjuerna framhävde även vikten av att prata mycket i det vardagliga arbetet om hur man är mot varandra på avdelningen, vad som är okej och vad som inte är okej att göra.

En av de förskollärarna som vi intervjuade hävdade att det är centralt för barn att få stöd i att sätta ord på sina känslor, både individuellt men också med hela barngruppen. Den tidigare forskning som vi hittat tyder på att en aktivt närvarande pedagog är centralt för att barns sociala förmåga ska få en möjlighet att utvecklas. T.ex. att man som pedagog i barns konflikter är närvarande för barnen men också med barnen, för att skapa främsta möjligheten till utveckling. Chen (2003, s. 204) framhäver att det krävs av förskollärare att vara aktivt deltagande i barns konfliktlösningar, då detta kan skapa en möjlighet till förståelse för barnen hur man hanterar konflikter. Även Gloeckler & Casell (2012, s. 253) lyfter vikten av en aktivt närvarande pedagog, då det kan ge barnen möjlighet att skapa ömsesidiga relationer men också utveckla deras sociala förmåga.

Att konflikter kan ses som lärandetillfällen var något som alla respondenter var ense om, men att det beror på vad för typ av konfliktsituation det handlar om. Vi ställde frågan "*vad anser du är viktiga saker för barn att lära sig när det gäller konflikter?*" vilket gav oss varierande svar på just "*viktiga*" men vi såg ett samband mellan pedagogernas svar och det var att barn ska veta att det är okej att visa känslor. Två av förskollärarna som vi intervjuade lyfte även vikten av att de ville ge barnen möjlighet att självständigt lösa konflikten så gott som det går, men att det självklart är viktigt att finnas närvarande ifall man behöver ingripa. Chen (2003, s. 205) hävdar att pedagoger har uttryckt att deras grad av involvering i barns konflikter beror på vilka barn som är delaktiga men att det ibland kan vara bra att ta ett steg tillbaka för att låta barnen själva försöka lösa konflikten och därmed skapa ytterligare möjlighet för barnen att utveckla deras konflikthanteringsförmåga.

Två av de fem förskollärarna som vi intervjuade framhävde även att de vill se barns empatiska förmåga utvecklas, för att barnen skall få förmågan att känna med andra. Det ingår då även att lära sig visa respekt samt hänsyn till varandra, som är en viktig del i både förskolans läroplan men också värdegrunden. En forskare som vi kan koppla detta till är Chen (2003) som lyfter att i den dåvarande amerikanska läroplanen fastställdes det att konflikter inte ska ses som ett problem utan att man mer ska se det som ett lärandetillfälle, då konflikter är en viktig del att erfaras för att utveckla ett socialt förhållningssätt. Detta är även något som framhävs i vår nuvarande svenska läroplan som fastställer att förskollärare skall sträva efter att "*stimulera barns samspel samt hjälpa och stödja dem att bearbeta konflikter, reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra*" (Skolverket, 2018a, s.8). Det är därför viktigt att som förskollärare se konflikter som en möjlighet att tillföra barn med kunskap istället för att helt och hållet försöka förebygga att konflikter sker.

Johansson och Emilsson (2016) diskuterar i sin artikel hur viktigt det är med konflikter i barns tidiga åldrar. Författarna refererar till Schultz (2015) som hävdar att barns tidiga erfarenheter av motstånd är nödvändigt för att kunna stå emot orättvisa och för att kunna bli ansvarsfulla medborgare i dagens globala samhälle. Konflikter är något som sker dagligen i förskolan, men uppfattningen om hur en konfliktsituation kan ses beror på deltagare och värderingar (s. 20). Vidare i artikeln visar Johansson och Emilsson (2015) vad olika former av kontroll har för effekt på hur barnen fick möjlighet att påverka sina lärandesituationer i en konflikt. Om pedagogerna kontrollerade barnens kommunikation väldigt starkt så kunde barnen inte påverka något alls. Till skillnad från när barnen själva fick inflytande i kommunikationen och pedagogerna istället tog barnets perspektiv (s.20–21).

9 Diskussion

9.1 Metoddiskussion

När vi försökt hitta relevant tidigare forskning så har vi främst sökt efter begrepp som ”preschool, conflicts, conflict management, empathy, conflict prevention” då har vi även gjort vårt yttersta för att finna liknande studie som vår. Med detta menar vi kvalitativa studier som främst arbetat med intervjuer. Vi har även försökt att hitta tidigare studier med det sociokulturella perspektivet för att på så sätt kunna framställa likheter och skillnader mellan vår studie och tidigare studier genomförda av forskare. Som vi nämnt ovan så har vi inte hittat så mycket forskning kring just konflikthantering angående svenska förskolor, därmed blev det en del internationella artiklar att översätta och skapa förståelse för. Detta resulterade ändå i att vi lyckades finna det vi behövde för vår studie, där även majoriteten av dem var kvalitativa studier.

När vi väl hittade artiklar som var relevanta för vår studie så läste vi igenom dem grundligt för att försöka få fram den mest omfattade förståelsen som vi bara kunde. Sedan framförde vi det vi fann relevant samt det som vi kunde skilja eller koppla till vår egen studie. Detta var även en process vi fick bearbeta flera gånger om då vi ville försäkra oss om att de artiklar vi hittat faktiskt är relevant och användbara för vår studie. Genom att vara två personer som genomfört denna studie så har det underlättat då man kan diskutera artiklarna tillsammans, för att få fram den bästa möjliga användbarheten av artiklarna.

9.2 Resultatdiskussion

Vårt mål med denna studie har främst varit att försöka oss på att besvara våra två frågeställningar. Vi ville undersöka vad förskollärare anser vara centralt i det förebyggande arbetet kring konflikthantering i barngruppen men också om pedagoger ser konflikter som tillfällen för utveckling av barns sociala färdigheter?

Genom vårt insamlade empiriska material, där vi intervjuade fem förskollärare så har vi då kunnat få fram vårt resultat. Vi har nu haft möjligheten att ställa emot tidigare forskning samt koppla till litteratur för att se eventuella skillnader och likheter med andra studier. Det vi främst fått fram är att i det förebyggande arbetet vill förskollärare utveckla barns empatiska förmåga men även språkets betydelse för att motverka att konflikter får en destruktiv utgång. De fem förskollärare som vi intervjuat arbetar i det stora hela med likadant tänk när det kommer till aktiviteter och värderingar kring ämnet konflikter. De trycker på att begrepp som empati och solidaritet är något som dagligen uppmärksammas och arbetas med i verksamheterna på olika sätt. Dessa begrepp är inte något som alltid måste planeras in i bestämda aktiviteter utan något som måste pratas om kontinuerligt med barnen i alla situationer under dagen på förskolan. Ämnen som förskollärarna ständigt jobbar med är hur man ska vara en bra kompis och att vi ska behandla andra som vi själva vill bli behandlade. Dessa ämnen framhävs i verksamheterna genom att barnen övar på att fråga varandra om hjälp innan de frågar en pedagog i vissa situationer, t.ex. med att ta på sig ytterkläderna i tamburen eller att kunna dela med sig av olika material och leksaker för att en kompis ska kunna vara med i leken eller aktiviteten. Förskollärarna vi intervjuade nämner också att behovet av att arbeta med dessa ämnen kan skilja sig från barngrupp till barngrupp. Tre utav respondenterna hade tidigare erfarenhet av en väldigt orolig barngrupp där det ofta förekom fysisk utgång i konflikter. Barnen visste inte hur de skulle hantera sina känslor och därav agerade de fysiskt istället. Dessa förskollärare arbetade inte bara aktivt med empati och

solidaritet i det vardagliga arbetet i verksamheten utan startade även ett temaarbete kring detta som behandlade ämnet känslor med fokus på vad det finns för olika känslor och hur det känns när man känner dessa inom sig.

Något som nämns väldigt ytligt i respondenternas svar är pedagogens roll i det förebyggande arbetet kring konflikter. Förskollärare E. svarade att det är viktigt att vi pedagoger ligger steget före så att de ska kunna hantera situationen på ett bättre och tryggare sätt. Chen (2003) lyfter i sin artikel vikten av att som pedagog vara närvarande och kunna vägleda barnen i deras konflikter. Forskaren argumenterar vidare för att konflikter är något som är viktigt för barn att erfaras, men om barnet inte kan lösa konflikten uppstår en frustration som blir svår för barnet att hantera utan våld.

Chen (2003) lyfter begreppet ”medling” i sin artikel där hon hävdar att medlingsstrategier fokuserar på att vägleda de involverade parterna i konflikten för att få en möjlighet att lösa konflikten. Vidare lyfter hon att pedagoger har uttryckt att deras involverande i barns konflikter beror på vad för typ av situation det är men också vilka barn som är delaktiga. Ibland kan det vara bra att ta ett steg tillbaka så att barnen får en chans att självständigt lösa konflikten. Konflikthantering är en viktig del för barn att erfaras, enligt den dåvarande amerikanska läroplanen så skall man inte se konflikter som ett problem utan mer som en viktig erfarenhet (Chen, 2003, s. 205).

Resultat för studien visar sig vara att barns naturliga reaktion inte är att agera med våld, utan det är när barnen inte kan lösa konflikten själva som de kan komma att ta till våld. Ifall barn inte får stöd eller vägledning genom hantering av konflikter tenderar det att leda till våld. Vilket betyder att pedagogers delaktighet i barns konfliktsituationer är väldigt väsentlig (Chen, 2003, s. 207).

Konflikter är nästan alltid något som sker naturligt av att två parter inte kommer överens. Om konflikten behandlas på korrekt sätt så finns det möjlighet för utveckling samt förändring. Vestal & Aaron Jones (2004, s.131) lyfter i deras studie att konflikter kan väcka starka känslor vilket i sig kan utmana pedagogers kommunikationsförmåga för att hantera eventuella konfliktsituationer. Författarna hävdar även att det är viktigt att både pedagoger och barnen har tillgång till olika strategier för att kunna hantera konfliktsituationer, så att de skapar möjlighet för alla parter att bli tillfredsställda med konflikten resultat. Vidare hävdar Vestal & Arron Jones att förmågan att kunna hantera konflikter kan bero på barns sociala förmåga. Tidigare studier visar att om barnen deltar mer i sociala sammanhang så har de även enklare att hantera konflikter. Har barnen förmågan att kunna hantera konflikter så har det visat sig lättare för barnen att kunna anpassa sig i sociala sammanhang. Vestal & Arron Jones (2004) studie behandlar pedagoger som inte fått utbildning i konflikthantering och pedagoger som tagit del av en sådan utbildning. Studiens resultat visar att de pedagoger som fått utbildning men även delat med sig av den till barnen hade större förmåga att hantera konflikter med flera olika strategier, jämfört med de som inte tagit del av utbildningen. De hade det svårt att hantera konflikter med de barnen, eftersom varken barnen eller pedagogerna fått möjlighet till kreativa konflikthanteringsstrategier (Vestal & Aaron Jones, 2004: 137).

Med en av våra intervjufrågor så ville vi ta reda på hur förskollärare ansåg att de i arbetslaget arbetade för att förebygga att konflikter blir destruktiva i barngruppen, där vi sedan jämförde våra resultat och fick fram relativt lika svar. Där respondenterna tyckte att det är centralt att tänka på att man skall behandla samt bemöta barnen likvärdigt som vuxna, att alltså utgå från den gyllene regeln ”behandla andra som du själv vill bli behandlad”.

9.3 Utbildning

En utav våra intervjufrågor behandlade ämnet "tidigare utbildning". Hade respondenterna någon form av konflikthanteringsutbildning och påverkar utbildningen sättet de hanterar en konfliktsituation? Av de fem förskollärarna som valde att vara med på intervju så hade en fått möjlighet att gå en fristående kurs om konflikthanteringsarbete i förskolan. Förskolläraren som genomgått utbildningen var övertygad om att den hjälpt hen i sin hantering av konflikter mellan barnen. Under utbildningen fick hen tillgång till ett antal olika strategier som öppnade upp ett bredare tankesätt, att få ny kunskap om olika strategier gjorde att hen kunde anpassa strategierna utefter vilka barn- och vilken barngrupp hen var aktiv som förskollärare i. Förskolläraren med konflikthanteringsutbildningen nämnde utbildningen och strategier kort i intervjun. Men att hen har mer kunskap än de andra respondenterna är inget vi kan styrka efter intervjuerna, då de respondenterna med lång erfarenhet lyfte samma strategier. Förskolläraren med utbildningen ansåg sig även vara tryggare i sin egen roll i en konfliktsituation. Hur mycket och när hen skulle lägga sig i konflikten och hur mycket hen skulle släppa efter för att låta barnen reda ut situationen själva.

Resterande delen av förskollärare som var med och svarade på intervjufrågorna hade inte någon specifik utbildning i konflikthantering, men de ansåg att de lärt sig mycket utav erfarenhet och genom att testa sig fram.

9.4 Konflikter som lärandetillfälle

Beroende på vad det är för konflikt som uppstår anser samtliga respondenter att konfliktsituationen kan ses som ett lärandetillfälle. Förskollärare C lyfter i intervjun att ett barn kan vara i affekt om det befinner sig i en konflikt, vilket betyder att barnet befinner sig i en aggressivt laddad situation och är inte särskilt mottagligt för lärande där och då. Barnen kan ibland behöva gå ifrån konfliktsituationen och lugna ner sig innan de är redo att hantera konflikten samt bli mottagliga för den andre partens känslor, det är när barnet har lugnat sig som ett lärande har möjlighet att skapas. Pedagogen kan genom att vara aktivt närvarande stödja barnens hantering av konfliktsituationen som en medlare. Som vi lyft i tidigare avsnitt gav respondenterna lite olika synpunkter och åsikter kring vad som är viktigt att lära sig av konfliktsituationer. Dels hävdade de att de ville utmana barnen i att själva hantera konflikten och de ville även se utveckling i barns empatiska förmåga, men främst såg vi ett samband mellan respondenternas svar där dem lyfte att det är okej för barnen att visa känslor. Det som respondenterna lyfte i intervjuerna är centralt för barnen i förskolans verksamhet men också i deras utveckling till att bli demokratiska medborgare. Det vi trycker lite extra på är just "att det är okej att visa känslor", då detta kan ha en enorm påverkan på barnen då man inte förtrycker dem som medmänniskor men att vi också tror att det kan bidra till mer möjlighet för lärande. Att barnen känner sig trygga i att visa känslor men också även att kunna sätta ord på sina känslor resulterar i att barnen känner sig hörda och lyssnade på så kan de visa samma respekt och uppmärksamhet tillbaka.

10 Slutord

Vi vill avsluta denna studie utefter vårt resultat som visade att om man är en närvarande pedagog är man en bra pedagog. Att finnas som stöd för barnen i den vardagliga verksamheten ger barnen trygghet vilket resulterar i ytterligare möjligheter för lärande. En trygg barngrupp vågar uttrycka sig, visa känslor samt vara mer mottaglig för att lära sig nya kunskaper.

Det hade varit intressant att studera vidare hur temaarbete som behandlar begreppen empati och solidaritet påverkar barns agerande i konfliktsituationer.

11 Referenslista

Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G, Ahrne, P, Svensson. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17–31) Stockholm: Liber AB.

Ahrne, G. & Eriksson- Zetterquist, U. (2015). Intervjuer. I G, Ahrne, P, Svensson. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s.34–53). Stockholm: Liber AB.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB.

Chen, D-W. (2003). Preventing Violence by Promoting the Development of Competent Conflict Resolution Skills: Exploring Roles and Responsibilities. *Early Childhood Education Journal*, Vol. 30, s. 203–208.

Dysthe, O. (2003) Sociokulturella teoriperspektiv på kunskap och lärande. I. O, Dysthe.(red) *Dialog, samspel och lärande*. (s.31–74). Studentlitteratur: AB Lund.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.

Johansson, E. & Emilson, A. (2016). Conflicts and resistance: potentials for democracy learning in preschool. *International Journal of Early Years Education*, Vol.24, s. 19–35.

Doi: <https://doi.org/10.1080/09669760.2015.1133073>

Gloeckler, L., & Cassell, J. (2012). Teacher practices with toddlers during social problem solving opportunities. *Early childhood education journal*, Vol. 40, s. 251–257.

Doi: 10.1007/s10643-011-0495-4

Hakvoort, I. (2015). *Skolans uppdrag och konflikthantering*. I I. Hakvoort, B. Friberg (Red.) *Konflikthantering- i professionellt lärarskap*. (s. 21–90). Malmö: Gleerups utbildning AB.

Hakvoort, I. (2010). The conflict pyramid: a holistic approach to structuring conflict resolution in schools, *Journal of Peace Education*, Vol.7, s. 157–169.

<http://dx.doi.org/10.1080/17400201.2010.498997>

Kostiainen, A. (2015). Medling i skolan, I I, Hakvoort, B. Friberg (Red.) *Konflikthantering- professionellt lärarskap*. (s. 183–201). Malmö: Gleerups utbildning AB.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). Att analysera kvalitativt material. I G, Ahrne, P, Svensson. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 220–236). Stockholm: Liber AB.

Ringgenberg, Alyssa K. (2016). Communication and Conflict Resolution in Early Childhood. s. 1–34. Retrieved from Sophia, the St. Catherine University repository website:

<https://sophia.stkate.edu/maed/174>

Skolverket (2018a.). Läroplanen för förskola Lpfö18. Hämtad från:
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d5aa/1553968116077/pdf4001.pdf>

Säljö, R. (2015). Den lärande människan- teoretiska traditioner. I U.P Lundgren, R. Säljö, C. Liberg (Red.) *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare* (s. 251–355) Stockholm: Natur och kultur.

Thornberg, R. (2006). The Situated Nature of Preschool Children's Conflict Strategies, *Educational Psychology*, Vol. 26, s. 109–126.
doi: <https://doi.org/10.1080/01443410500341064>

Trost, J. (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lozic, V. (2018b.). Konflikter kräver kunskaper, analys och träning.
Hämtad från: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/konflikthantering-kraver-kunskaper-analys-och-traning>

Vestal, A. & Aaron Jones, N. (2004). Peace Building and Conflict Resolution in Preschool Children, *Journal of Research in Childhood Education*, Vol: 19, s. 131–142,
doi:10.1080/02568540409595060

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Stockholm: Vetenskapsrådet. (129s.)

12 Bilaga 1

Intervjufrågor

- Vad heter du och hur gammal är du?
 - Hur länge har du varit verksam som förskollärare?
 - Hur ser ditt arbetslag ut? Vilka yrkesgrupper och hur många?
1. Hur anser du att ni i arbetslaget arbetar för att förebygga att konflikter bli destruktiva i barngruppen?
 2. Ser du konflikter som ett lärandetillfälle och hur synliggörs det i sådana fall?
 3. Hur ser du på språkets betydelse i barnens hantering av konflikter?
 4. Skiljer sig det förebyggande arbetet med de barnen som inte har språket och agerar fysiskt istället?
 5. Vad tycker du begreppet empati har för betydelse i det förebyggande arbetet och hur jobbar ni kring detta i barngruppen?
 6. Hur anser du att det förebyggande arbetet ger resultat i praktiken, använder ni er av det eller agerar ni mest på impuls?
Svar:
 7. Använder ni er av någon specifik strategi för att förebygga och hantera konflikter som uppstår? (t.ex. Cohens konfliktpyramid, NVC eller medling)
 8. Vad tänker du är viktiga saker för barnen att lära sig nära det gäller konflikter? Finns det tillfällen när du blir glad över hur barnen hanterar konflikter?
 9. Har du tidigare deltagit i någon utbildning om konflikthantering?